

Quick scan flora en fauna

De Kolk te Leersum

In opdracht van: gemeente Utrechtse Heuvelrug

19 juli 2017

Colofon

© 2017 Laneco / gemeente Utrechtse Heuvelrug

Tekst en samenstelling: Ing. T. Brouwer
Projectleiding: Ir. D. van Pijkeren
Eindverantwoordelijk: Ir. D. van Pijkeren
Met medewerking van: -

Projectnummer: 36.17.02

In opdracht van: gemeente Utrechtse Heuvelrug

Wijze van citeren: Brouwer, T., 2017. Quick scan flora en fauna De Kolk te Leersum. Laneco, Ede.

Contact: Laneco
Mastbos 25
6718 HA Ede
www.laneco.nl

Laneco is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus, brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging.

Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd, gewijzigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, internet, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Laneco noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Laneco is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Laneco. De opdrachtgever vrijwaart Laneco voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

INHOUD

1	INLEIDING	5
1.1	AANLEIDING	5
1.2	GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEOOGDE INGREPEN	5
2	WETTELIJK KADER.....	7
2.1	ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR / NATUURNETWERK NEDERLAND	7
2.2	WET NATUURBESCHERMING	7
3	TOETSING.....	10
3.1	ONDERZOEKSMETHODIEK.....	10
3.2	ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR / NATUURNETWERK NEDERLAND	10
3.3	WET NATUURBESCHERMING – ONDERDEEL GEBIEDSBESCHERMING	10
3.4	WET NATUURBESCHERMING – ONDERDEEL HOUTOPSTANDEN	11
3.5	WET NATUURBESCHERMING – ONDERDEEL SOORTEN.....	11
4	CONCLUSIE.....	17
4.1	ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR / NATUURNETWERK NEDERLAND	17
4.2	WET NATUURBESCHERMING – ONDERDEEL GEBIEDSBESCHERMING	17
4.3	WET NATUURBESCHERMING – ONDERDEEL HOUTOPSTANDEN	17
4.4	WET NATUURBESCHERMING – ONDERDEEL SOORTENBESCHERMING	18
4.5	CONSEQUENTIES	18
4.6	AANBEVELINGEN	19
BIJLAGE 1	LITERATUURLIJST.....	20

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING

In het plangebied De Kolk, gelegen tussen de Hoflaan, de Dreef en de Oude Kolk, te Leersum (gemeente Utrechtse Heuvelrug) is op een speelveld de nieuwbouw van twaalf woningen voorzien. Eén van de haalbaarheidsstudies die hiervoor dient te worden uitgevoerd, is toetsing aan de natuurwet- en regelgeving.

Globale ligging plangebied (rode lijn) De Kolk te Leersum (ondergrond: Google Earth).

Voorliggend onderzoek is een quick scan waarin op basis van een gebiedsanalyse (ruimtelijk ecologisch), beschikbare soortgegevens en een eenmalige veldverkenning, uitspraken worden gedaan over de geschiktheid voor beschermde plant- en diersoorten en de verwachte effecten op deze soorten. Dit resulteert in conclusies en aanbevelingen. Deze quick scan is uitgevoerd op basis van de momenteel geldende uitwerking en interpretatie van beleid en wetgeving.

1.2 GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEOOGDE INGREPEN

Het plangebied ligt op de hoek van de Dreef, De Oude Kolk en De Hoflaan te Leersum (gemeente Utrechtse Heuvelrug, provincie Utrecht). Het plangebied ligt midden in de bebouwde kom en wordt omgeven door bebouwing in de vorm van eengezinswoningen en een sport- en cultuurcentrum, infrastructuur en openbaar groen in de vorm van gemeenteplantsoenen en bomenrijen. Oudere groenstructuren zijn beperkt aanwezig in de omgeving van het plangebied.

Het plangebied bestaat grotendeels uit een intensief gemaaid gazon. Rondom het gazon liggen enkele plantsoenen, parkeerplaatsen en verharding. Ten oosten van het gazon ligt een plantsoen met soorten als dwergmispel, krulhazelaar en enkele coniferen. Aan de zuidkant staan twee solitaire bomen met een doorsnede van circa tot 40 – 50 cm. In de zuidwestelijke hoek ligt een plantsoen met soorten als dwergmispel, mahonie en een kronkelwilg. Ten westen van het gazon ligt een verhard wandelpad met hierlangs een gemeenteplantsoen met hoofdzakelijk lage gecultiveerde soorten en een bomenrij. In en rondom het plangebied zijn geen watergangen aanwezig.

Binnen het plangebied is de nieuwbouw van twaalf woningen voorzien. Het is in dit stadium niet bekend of het noodzakelijk is om voor deze ontwikkeling bomen te kappen.

Indrukken van het plangebied (foto's: Laneco).

2 WETTELIJK KADER

2.1 ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR / NATUURNETWERK NEDERLAND

Een vorm van gebiedsbescherming komt voort uit aanwijzing van een gebied als Ecologische Hoofdstructuur (EHS)/Natuurnetwerk Nederland (NNN). Voor dergelijke gebieden geldt dat het natuurbelang prioriteit heeft en dat andere activiteiten niet mogen leiden tot frustratie van de natuurdoelen. Anders dan bij gebieds- en soortenbescherming is de status als EHS/NNN niet verankerd in de natuurwetgeving, maar dient het belang in de planologische afweging een rol te spelen. Dit valt onder de verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag.

2.2 WET NATUURBESCHERMING

2.2.1 *Onderdeel gebiedsbescherming – Natura 2000*

Natuurgebieden of andere gebieden die belangrijk zijn voor flora en fauna kunnen op basis van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn worden aangemerkt als speciale beschermingszones (SBZ's) in het kader van Natura 2000. De verplichtingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn zijn in Nederland opgenomen in de Wet Natuurbescherming die per 1 januari 2017 van kracht is geworden. Het is verboden projecten of andere handelingen te realiseren of te verrichten die, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten kunnen verslechteren, of een verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

2.2.2 *Onderdeel houtopstanden*

Het onderdeel houtopstanden van de Wet Natuurbescherming heeft als doel bossen te beschermen en de bestaande oppervlakte bos- en houtopstanden in Nederland in stand te houden. Kort gezegd, alles wat bos is, moet bos blijven. Indien een houtopstand onder de Wet Natuurbescherming valt en deze gekapt gaat worden, moet een kapmelding worden gedaan. Ook verplicht de Wet Natuurbescherming om de betreffende grond binnen 3 jaar opnieuw in te planten, de zogenaamde herplantplicht. Als bos definitief gekapt wordt, zal een ontheffing of compensatie van deze herplantplicht verleend moeten worden. De herplantplicht is niet van toepassing voor het vellen van een houtopstand in verband met realisatie van een Natura 2000-doel.

Houtopstanden vallen onder de Wet Natuurbescherming als het zelfstandige eenheden van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend betreffen die:

- buiten de bebouwde kom-boswet liggen
- een oppervlakte hebben van 10 are of meer
- rijbeplantingen die meer dan twintig bomen omvatten, gerekend over het totaal aantal rijen

2.2.3 Onderdeel soortbescherming

Wettelijk kader

Soortenbescherming is altijd aan de orde. Hiervoor is de Wet Natuurbescherming bepalend. De Wet Natuurbescherming is gericht op het duurzaam in stand houden van natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna in hun natuurlijke leefomgeving. Deze wet heeft de beschermingsregels, zoals die ook in de Vogelrichtlijn en Habitatrictlijn zijn opgenomen, overgenomen en voor de Nederlandse situatie toegepast.

Deze bescherming is, afhankelijk van het beschermingsregime (zie paragraaf 2.2.2), als volgt in de Wet Natuurbescherming opgenomen:

Vogelrichtlijn

- Artikel 3.1 lid 1: Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen
- Artikel 3.1 lid 2: Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen
- Artikel 3.1 lid 3: Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben
- Artikel 3.1 lid 4 en 5: Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort

Habitatrictlijn, Bern bijlage II, Bonn bijlage 1

- Artikel 3.5 lid 1: Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen
- Artikel 3.5 lid 2: Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren
- Artikel 3.5 lid 3: Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen
- Artikel 3.5 lid 4: Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen
- Artikel 3.5 lid 5: Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Nationaal beschermde soorten

- Artikel 3.10 lid 1a: Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
- Artikel 3.10 lid 1b: Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
- Artikel 3.10 lid 1c: Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Procedurele gevolgen

De procedurele consequenties zijn afhankelijk van de soorten die door de ingreep worden beïnvloed. Kortweg kunnen er drie beschermingsregimes worden onderscheiden:

- Soorten van de Vogelrichtlijn:
Dit betreffen alle vogelsoorten die in Nederland als broedvogel, standvogel, wintergast of doortrekker aanwezig kunnen zijn, met uitzondering van exoten en verwilderde soorten, zoals bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn.
- Soorten van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn:
Dit zijn alle soorten van bijlage IV onderdeel a van de Habitatrichtlijn inclusief het verdrag van Bern bijlage II en het Verdrag van Bonn bijlage I, voor zover hun natuurlijke verspreidingsgebied zich in Nederland bevindt. In de bijlagen van de Verdragen van Bern en Bonn worden ook vogels genoemd.
- Nationaal beschermde soorten:
Dit zijn soorten die genoemd zijn in Bijlage A van de Wet natuurbescherming. Het gaat hier om de bescherming van zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten voorkomend in Nederland.

Als een ruimtelijke ingreep direct of indirect leidt tot het aantasten van verblijf- en/of rustplaatsen van de aangewezen, niet vrijgestelde beschermde soorten of hun leefgebied, kan het project in strijd zijn met de Wet Natuurbescherming. Afhankelijk van de ingreep en de soort kan dan een ontheffing noodzakelijk zijn. Ontheffingen worden slechts verleend wanneer er geen andere bevredigende oplossing voor de ingreep bestaat, de ingreep vanwege een in de wet genoemd belang dient plaats te vinden en de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt. Vaak worden hierbij mitigerende en compenserende maatregelen gevraagd.

Wettelijke belangen

Voor soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn:

- Ter bescherming van de wilde flora en fauna en instandhouding van natuurlijke habitats;
- De volksgezondheid, de openbare veiligheid in het geding is;
- Andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.

Voor vogels gelden voorwaarden uit de Vogelrichtlijn:

- De volksgezondheid en de openbare veiligheid in het geding is;
- Veiligheid van het luchtverkeer in het geding is;
- Ter bescherming van flora en fauna.

Voor nationaal beschermde soorten:

- Er is sprake van een bij de wet genoemd belang.

Zorgplicht

Naast beschermde dier- en plantensoorten, moet iedereen voldoende rekening houden met in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.

3 TOETSING

3.1 ONDERZOEKSMETHODIEK

Via de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) kan een indicatie worden verkregen van de beschikbaarheid van soortengegevens. De gegevens geven echter alleen een indicatie. Daarom is besloten geen aanvullende gegevens op te vragen maar het onderzoek vooral te baseren op een biotoopinschatting door een ecooloog.

Bij het opstellen van de quick scan flora en fauna is verder gebruik gemaakt van bestaande atlasgegevens zoals uit de Atlas van Nederlandse vleermuizen (Limpens *et al.*, 1997), de Atlas van de Nederlandse zoogdieren (Broekhuizen *et al.*, 2016), Amfibieën en reptielen van Nederland (Creemers en Van Delft, 2009) en andere beschikbare bronnen voor verspreidingsgegevens. De meeste gegevens zijn globale verspreidingsgegevens. Bijlage 1 vermeldt de geraadpleegde bronnen.

Op 10 mei 2017 heeft ecooloog T. Brouwer van Laneco het plangebied en de directe omgeving verkend. Doel van deze veldverkenning was om een indruk te krijgen van de biotopen ter plaatse en de geschiktheid voor de verschillende soortgroepen te beoordelen. Het veldbezoek heeft nadrukkelijk niet de status van een volledige veldinventarisatie; het eenmalige veldbezoek geeft slechts een globaal beeld van aanwezige soorten en habitats op basis van een momentopname.

3.2 ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR / NATUURNETWERK NEDERLAND

Het plangebied midden in de bebouwde kom van Leersum ligt niet in of direct nabij de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) / Natuurnetwerk Nederland (NNN). Het dichtstbijzijnde EHS/NNN-gebied, ligt op circa 700 meter afstand van het plangebied en bestaat uit de Utrechtse Heuvelrug. Door het uitvoeren van de werkzaamheden gaat geen oppervlakte aan EHS/NNN verloren. Ook is er door de voorgenomen ontwikkeling geen sprake van externe invloeden op de EHS/NNN.

Overige beleidskaders

Er zijn geen andere beleidskaders uit het Natuurbeleidsplan (NBP) van de provincie Utrecht van toepassing in het plangebied. Voor de voorgenomen ontwikkeling zijn er in het kader van het NBP dan ook geen consequenties te verwachten.

3.3 WET NATUURBESCHERMING – ONDERDEEL GEBIEDSBESCHERMING

Het plangebied te Leersum ligt op respectievelijk circa 1,4 en 2,2 kilometer afstand van de dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden 'Kolland & Overlangbroek' en 'Rijntakken'. Andere Natura 2000-gebieden, zoals 'Binnenveld', liggen op meer dan 10 kilometer afstand van het plangebied. De beoogde werkzaamheden bestaan uit het bouwen van

twalf woningen midden in de bebouwde kom van Leersum. Door deze ontwikkeling gaat geen oppervlakte aan Natura 2000-gebied verloren. Vanwege de ligging midden in de bebouwde kom, de afstand en de tussenliggende elementen, kunnen voor de meeste invloeden, zoals geluid, licht, menselijke aanwezigheid en trilling, externe effecten op Natura 2000-gebieden worden uitgesloten. Door de bouw van twalf woningen is er mogelijk wel sprake van een toename aan uitstoot van stikstof, maar dit is gezien de ligging midden in bebouwde kom, de tussenliggende elementen en de beperkte ontwikkeling waarschijnlijk niet meetbaar in het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied. Ook zal de geplande ontwikkeling niet leiden tot een dermate verhoogde verkeersintensiteit dat effecten worden verwacht op Natura 2000-gebieden.

3.4 WET NATUURBESCHERMING – ONDERDEEL HOUTOPSTANDEN

Het plangebied ligt midden in de bebouwde kom van Leersum. Het onderdeel houtopstanden van de Wet Natuurbescherming is dan ook niet van toepassing.

3.5 WET NATUURBESCHERMING – ONDERDEEL SOORTEN

In het kader van de Wet Natuurbescherming onderdeel soorten moet worden getoetst of er ter plaatse van de ruimtelijke ingrepen sprake is/kan zijn van negatieve effecten op beschermde planten en dieren. De beoogde ontwikkeling kan (indirecte) aantasting of versterking van verblijfplaatsen en leefgebied tot gevolg hebben.

3.5.1 Vaatplanten

De ingreeplocatie midden in de bebouwde kom bestaat grotendeels uit intensief onderhouden en kort gemaaid gazon, met soorten als madeliefje (*Bellis perennis*) en paardenbloem (*Taraxacum officinale*). In de plantsoenen rondom het gazon staan hoofdzakelijk gecultiveerde soorten. Beschermde soorten vaatplanten zijn over het algemeen gebonden aan specifieke standplaatsen in natuurgebieden, op schrale (graan)akkers of andere bijzondere groeiplaatsen; dergelijke habitats zijn binnen het plangebied niet aanwezig. Beschermde plantensoorten worden dan ook niet verwacht binnen het plangebied. Negatieve effecten op strikt beschermde plantensoorten zijn daarom uit te sluiten.

3.5.2 Grondgebonden zoogdieren

In en in de directe omgeving van het plangebied kunnen verschillende nationaal beschermde zoogdiersoorten voorkomen, zoals egel (*Erinaceus europaeus*), kleine marterachtigen en verschillende algemeen voorkomend soorten muizen en spitsmuizen (Wansink, 2012; Broekhuizen *et al.*, 2016; www.verspreidingsatlas.nl/zoogdieren). Voor deze soorten geldt in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling een vrijstelling voor het aantasten van vaste rust- en verblijfplaatsen.

Van de niet-vrijgestelde nationaal beschermde zoogdiersoorten is uit de ruime omgeving van het plangebied het voorkomen bekend van boommarter (*Martes martes*), das (*Meles meles*), eekhoorn (*Sciurus vulgaris*) en steenmarter (*Martes foina*) (Wansink, 2012; Broekhuizen *et al.*, 2016; www.verspreidingsatlas.nl/zoogdieren). Gezien de ligging midden in de bebouwde kom, het ontbreken van dekking en geleidende elementen naar het buitengebied, wordt aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen of andere essentiële onderdelen in het leefgebied van das uitgesloten. Ook zijn er geen bomen met eekhoornnesten of (grote) holtes aangetroffen in en rondom het plangebied, waardoor de aanwezigheid van boommarter en eekhoorn wordt uitgesloten. De bomen rondom het plangebied vormen ook niet een dermate groot aaneengesloten element dat het een belangrijke verbinding of onderdeel van het leefgebied zal zijn. Ook zijn er binnen het plangebied geen gebouwen aanwezig voor de (overwegend gebouwbewonende) steenmarter. De aanwezigheid van steenmarter wordt daarom uitgesloten.

Van de Europees beschermde zoogdiersoorten zijn geen waarnemingen bekend uit de omgeving van het plangebied. Deze soorten worden hier vanwege de ligging midden in de bebouwde kom en het ontbreken van geschikte habitats ook niet verwacht.

Op basis van de archiefgegevens en biotoopinschattingen tijdens het veldbezoek wordt het voorkomen van niet-vrijgestelde nationaal en Europese beschermde grondgebonden zoogdiersoorten binnen het plangebied uitgesloten. Negatieve effecten op deze soorten zoogdieren zijn daarom uit te sluiten. Van de algemeen voorkomende zoogdiersoorten mogen de verblijfplaatsen bij ruimtelijke ingrepen op basis van een provinciale vrijstelling worden aangetast.

3.5.3 Vleermuizen

Vleermuizen zijn globaal in te delen in gebouwbewonende soorten en boombewonende soorten. Er zijn echter ook soorten die van beide elementen gebruik maken. Ook is er onderscheid te maken in zomer- en winterverblijfplaatsen van de verschillende soorten. Sommige soorten verblijven het gehele jaar in gebouwen (spouwmuren, achter gevelbetimmeringen en dergelijke) of bomen (in holten, achter de bast). Een groot aantal soorten, ook soorten die 's zomers in boomholten verblijven, overwintert echter weer in bunkers, grotten en kelders. Alle vleermuizen zijn opgenomen in de Habitatrichtlijn en daarom strikt beschermd in de Wet natuurbescherming.

Volgens verspreidingsgegevens (Limpens *et al.*, 1997; Wansink, 2012; Broekhuizen *et al.*, 2016; www.verspreidingsatlas.nl/zoogdieren) komen in de omgeving van het plangebied verschillende soorten vleermuizen voor zoals baardvleermuis (*Myotis mystacinus*), franjestaart (*Myotis nattereri*), gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*), kleine dwergvleermuis (*Pipistrellus pygmaeus*), laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*), ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) en watervleermuis (*Myotis daubentonii*).

Van deze soorten zijn de franjestaart, rosse vleermuis en watervleermuis overwegend boombewonende soorten, de baardvleermuis, gewone grootoorvleermuis en ruige dwergvleermuis verblijven in zowel gebouwen als bomen en de gewone dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis en laatvlieger zijn overwegend gebouwbewonend.

Foerageergebied en vliegroute

Het plangebied is gezien het grotendeels open karakter niet van bijzondere betekenis als foerageergebied voor vleermuizen. Alleen de buitenranden van het plangebied vormen door de aanwezige opgaande begroeiing geschikt foerageergebied voor soorten als gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Dit is echter niet van essentieel belang, aangezien er rondom het plangebied veel geschiktere foerageergebieden aanwezig zijn, zoals het parkje ten oosten van de, tegenover het plangebied gelegen, sport- en cultuurcentrum. Effecten op (essentieel) foerageergebied wordt dan ook uitgesloten.

Aan de oostkant van het plangebied (tussen het wandelpad en de Hoflaan) staat een bomenrij. Deze bomenrij heeft gezien de beperkte omvang geen functie als doorgaande vliegroute, maar kan wel een functie hebben voor de direct aangelegde verblijfplaatsen in woningen om het foerageergebied in het eerder genoemde parkje te bereiken. De bomenrij dient dan ook in stand te worden gehouden of bij eventuele kap dient een vervangende bomenrij te worden aangeplant. Is dit niet mogelijk, dan is nader onderzoek noodzakelijk.

Verblijfplaatsen

In het plangebied zijn geen gebouwen aanwezig. Verblijfplaatsen van gebouwbewonende soorten vleermuizen kunnen daarom worden uitgesloten. De bomen in en rondom het plangebied zijn tijdens het veldbezoek onderzocht op de aanwezigheid van geschikte holtes. De bomen zijn goed onderhouden en gesnoeid, en bevatten geen (voor vleermuizen geschikte) holtes. Effecten op verblijfplaatsen van vleermuizen kunnen daarom ook worden uitgesloten.

3.5.4 Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn in en om het plangebied onder andere de vogelsoorten gierzwaluw (*Apus apus*), houtduif (*Columba palumbus*), huismus (*Passer domesticus*), kauw (*Corvus monedula*), koolmees (*Parus major*), merel (*Turdus merula*) en spreeuw (*Sturnus vulgaris*) gehoord en gezien. Alle vogels en dan specifiek hun verblijfplaatsen (nesten) zijn strikt beschermd in de Wet Natuurbescherming. Aantasting van actief gebruikte nesten is niet toegestaan.

Daarnaast is van een aantal vogelsoorten de nesten en nestlocaties (verblijfplaatsen en leefgebied) het gehele jaar door beschermd.

Deze jaarrond beschermde vogelsoorten zijn onderverdeeld in vier categorieën:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil (*Athene noctua*)).
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden (voorbeeld: huismus).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders (voorbeeld kerkuil (*Tyto alba*) en slechtvalk (*Falco peregrinus*)).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: buizerd (*Buteo buteo*)).

De vogels uit deze categorieën zijn meestal zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar. Ook is er een lijst vogels aangewezen waarvan alleen bij effecten op populatieniveau maatregelen nodig zijn; de zogenaamde categorie 5.

Van de vogelsoorten waarvan het nest jaarrond is beschermd, kunnen verschillende soorten roofvogels (bijvoorbeeld sperwer (*Accipiter nisus*) en ransuil (*Asio otus*) ook in bomen op binnenstedelijke locaties broeden. Broedplaatsen van deze soorten kunnen gezien de afwezigheid van horsten (nesten), worden uitgesloten. Ook zijn tijdens het veldbezoek in en rondom het plangebied geen nesten, roestende individuen of sporen (kalksporen en braakballen) van deze soorten waargenomen. Vanwege het intensief onderhouden karakter (gazonbeheer) en de ligging van het plangebied midden in de bebouwde kom, zal het plangebied niet van essentieel belang zijn als foerageer- of rustgebied voor deze soorten.

Tijdens het veldbezoek zijn in en op de woningen rondom het plangebied diverse roepende huismussen waargenomen. Omdat er geen werkzaamheden aan bebouwing wordt uitgevoerd, kunnen effecten op nestlocaties van deze soort worden uitgesloten. Tijdens het veldbezoek is in het struweel aan de westkant van het plangebied ook activiteit waargenomen van huismus; de hier aanwezige struiken hebben een functie als schuilplaats voor deze soort. Aangezien er in tuinen en openbaar groen in de directe omgeving van het plangebied voldoende alternatieve schuilplaatsen aanwezig blijven, heeft het struweel binnen het plangebied geen essentiële functie voor huismus.

Vaste rust- en verblijfplaatsen van de gebouwbewonende gierzwaluw kunnen door het ontbreken van bebouwing binnen het plangebied ook worden uitgesloten. Daarnaast is de gierzwaluw niet afhankelijk van begroeiing.

Het plangebied en de directe omgeving van het plangebied biedt geschikte leefgebied en nestlocaties voor diverse categorie 5-soorten, zoals bijvoorbeeld ekster. Aangezien er bij de eventuele kap van bomen voldoende alternatieve nestlocaties aanwezig zijn in de nabijheid van het plangebied, zijn er geen omstandigheden aanwezig om deze nesten jaarrond te beschermen. Negatieve effecten op vogels uit de vijfde categorie worden dan ook niet verwacht indien rekening gehouden wordt met het broedseizoen (actieve broedplaatsen).

Er zijn geen nestplaatsen of andere vaste rust- en verblijfplaatsen van jaarrond beschermde vogelsoorten aangetroffen in het plangebied. Door de werkzaamheden uit te voeren buiten het broedseizoen kunnen effecten op beschermde vogelsoorten worden uitgesloten.

3.5.5 Amfibieën

Het habitat van amfibieën is onder te verdelen in water- of voortplantingshabitat (vaak een poel, vijver of smalle watergang zonder grote vissen) en landhabitat (bosjes, struwelen e.d. en voor sommige soorten vergraafbaar zand). Binnen het plangebied zijn geen watergangen aanwezig, waardoor de voorgenomen ontwikkeling geen effect heeft op voortplantingswater van amfibieën. De plantsoenen in en rondom het plangebied hebben mogelijk wel een functie als landhabitat voor algemene soorten amfibieën, zoals gewone pad en kleine watersalamander. Voor deze soorten geldt in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling echter een provinciale vrijstelling voor het aantasten van vaste rust- en verblijfplaatsen.

De niet-vrijgestelde nationaal en Europees beschermde soorten amfibieën die voorkomen in de (ruime) omgeving van Leersum, zoals heikikker (*Rana arvalis*), kamsalamander (*Triturus cristatus*), poelkikker (*Pelophylax lessonae*) en rugstreeppad (*Bufo calamita*) (De Wild *et al.*, 2016; www.verspreidingsatlas.nl/amfibieen), worden uitgesloten binnen het plangebied, vanwege het ontbreken van geschikt voortplantingswater in en nabij het plangebied. Negatieve effecten op deze soorten kunnen derhalve ook worden uitgesloten.

3.5.6 Reptielen

Uit de omgeving van Leersum is het voorkomen bekend van hazelworm (*Anguis fragilis*), levendbarende hagedis (*Zootoca vivipara*), ringslang (*Natrix natrix*) en zandhagedis (*Lacerta agilis*) (Creemers & Van Delft, 2009; De Wild *et al.*, 2016; www.verspreidingsatlas.nl/reptielen). Alle inheemse reptielen zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming. Reptielen stellen strikte eisen aan hun omgeving. De meeste reptielensoorten houden zich voornamelijk op in geleidelijke overgangssituaties tussen natuurlijke biotopen in bos-, heide- en veengebieden (bijv. heide en/of heischrale graslanden in combinatie met bossen en/of kleine landschapselementen), dergelijke situatie ontbreken in het plangebied. Vanwege het ontbreken van geschikt habitat, het intensief beheerde karakter en de ligging midden in de bouwde kom van Leersum, worden er geen reptielen binnen het plangebied verwacht. Ook voor de aan water gebonden ringslang ontbreken geschikte habitats. Effecten op reptielen kunnen dan ook worden uitgesloten.

3.5.7 Vissen

Vanwege het ontbreken van watergangen op de ingreeplocatie, zijn effecten op beschermde vissoorten uit te sluiten.

3.5.8 Insecten (vlinders, libellen, sprinkhanen) en overige soortengroepen

Slechts een beperkt aantal van de zeer soortenrijke groep van de insecten is beschermd. De habitateisen van beschermde soorten binnen deze groep zijn vaak zeer locatie specifiek en gebonden aan zeer bijzondere biotopen en/of specifieke waardplanten. Dergelijke biotopen zijn in het plangebied niet aanwezig. Het plangebied, midden in de bebouwde kom, bestaat grotendeels uit een intensief gemaaid gazon omgeven door enkele plantsoenen en solitaire bomen. Ook andere strikt beschermde soorten mollusken en tweekleppigen kunnen worden uitgesloten in het plangebied.

4 CONCLUSIE

In het plangebied De Kolk te Leersum (gemeente Utrechtse Heuvelrug) is op een speelveld midden in de bebouwde kom de nieuwbouw van twaalf woningen voorzien. Voor deze werkzaamheden plaatsvinden, moeten de gevolgen voor beschermde natuurwaarden en de consequenties met betrekking tot de natuur wet- en regelgeving in beeld zijn gebracht.

4.1 ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR / NATUURNETWERK NEDERLAND

Het plangebied ligt niet in of direct nabij de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) / Natuurnetwerk Nederland (NNN). Door het uitvoeren van de werkzaamheden gaat geen oppervlakte aan EHS/NNN verloren. Ook is er door de voorgenomen ontwikkeling geen sprake van externe invloeden op de EHS/NNN.

Overige beleidskaders

Er zijn geen andere beleidskaders uit het Natuurbeleidsplan (NBP) van toepassing in het plangebied. Voor de voorgenomen ontwikkeling zijn er in het kader van het NBP dan ook geen consequenties te verwachten.

4.2 WET NATUURBESCHERMING – ONDERDEEL GEBIEDSBESCHERMING

Het plangebied te Leersum ligt op 1,4 kilometer afstand van het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied. Door de geplande ontwikkeling gaat geen oppervlakte aan Natura 2000-gebied verloren. Voor de meeste effectfactoren van de werkzaamheden, zoals geluid, licht, menselijke aanwezigheid en trilling kunnen gezien de afstand en de tussenliggende elementen externe effecten op Natura 2000-gebieden worden uitgesloten. Door de bouw van twaalf woningen is er mogelijk wel sprake van een toename aan uitstoot van stikstof, maar dit is gezien de ligging midden in bebouwde kom, de tussenliggende elementen en de relatief beperkte ontwikkeling, waarschijnlijk niet meetbaar in het Natura 2000-gebied. Ook zal de geplande ontwikkeling niet leiden tot een dermate verhoogde verkeersintensiteit dat effecten worden verwacht op Natura 2000-gebieden.

4.3 WET NATUURBESCHERMING – ONDERDEEL HOUTOPSTANDEN

Het plangebied ligt binnen de bebouwde kom van Leersum. Het onderdeel houtopstanden van de Wet Natuurbescherming is dan ook niet van toepassing.

4.4 WET NATUURBESCHERMING – ONDERDEEL SOORTENBESCHERMING

In het kader van de Wet Natuurbescherming dient te worden nagegaan of vaste rust- en verblijfplaatsen of belangrijke onderdelen van leefgebied van soorten door de ingreep worden aangetast.

Voor een aantal mogelijk in (de omgeving van) het plangebied voorkomende nationaal beschermde soorten zoals egel, kleine marterachtigen, spitsmuizen en muizen geldt een provinciale vrijstelling voor het aantasten van vaste rust- en verblijfplaatsen.

Het plangebied, met name de randen, heeft een beperkte functie als foerageergebied voor vleermuizen. Dit is echter niet van essentieel belang, aangezien er rondom het plangebied veel geschiktere foerageergebieden aanwezig zijn. De bomenrij aan de oostkant van het plangebied (tussen het wandelpad en de Hoflaan) kan een functie hebben als geleidend element voor vleermuizen om het foerageergebied in het ten oosten van het plangebied gelegen parkje te bereiken. Op basis van de verspreidingsgegevens, de aanwezige habitattypen en biotoopeisen van de mogelijk in de omgeving voorkomende soorten worden er van de overige (niet- vrijgestelde) nationaal of Europees beschermde planten- en/of diersoorten geen groeiplaatsen, verblijfplaatsen of belangrijke onderdelen van het leefgebied verwacht in het plangebied. Nader onderzoek naar eventueel binnen het plangebied voorkomende beschermde soorten is dan ook niet nodig. Zoals al eerder vermeldt, kunnen nesten van vogels worden verstoord als in het broedseizoen wordt gestart met werkzaamheden.

4.5 CONSEQUENTIES

De bomenrij aan de oostkant van het plangebied (tussen het wandelpad en de Hoflaan) dient in stand te worden gehouden of bij eventuele kap dient een vervangende bomenrij te worden aangeplant. Alleen op basis van gericht onderzoek naar de aanwezigheid van vliegroutes van vleermuizen, mag van deze voorwaarde worden afgeweken.

Verder zijn twee algemene voorwaarden vanuit de Wet Natuurbescherming altijd van toepassing:

- De start van werkzaamheden dient buiten het broedseizoen van vogels (globaal half maart tot half juli) plaats te vinden om verstoring van broedvogels en het broedsucces te voorkomen. Alleen op basis van gericht onderzoek (naar broedende vogels), mag van deze voorwaarde worden afgeweken.
- Op basis van de zorgplicht dient bij de uitvoering van de werkzaamheden voldoende zorg in acht te worden genomen voor de in het wild levende planten en dieren en hun leefomgeving. Verstoring moet worden beperkt en dieren moeten de gelegenheid hebben om uit te wijken en mogen niet opzettelijk worden gedood. Dit kan door:

- werkzaamheden, zoals graafwerkzaamheden en het verwijderen van begroeiing, starten buiten het voortplantingsseizoen (april - augustus) en het winter(slaap)seizoen (november - februari);
- het beperken van verlichting tijdens de avonduren ten behoeve van vleermuizen en andere nachtdieren.

4.6 AANBEVELINGEN

Er zijn vanuit ecologisch oogpunt aanbevelingen te doen ten aanzien van de inrichting:

- Het aanleggen van wat kleinschalige elementen, zoals hagen en/of bosjes rondom de nieuwbouw is positief voor alle in de omgeving levende vogels en zoogdieren;
- Bij het aanbrengen van beplanting wordt aanbevolen om gebruik te maken van inheems bes- en bloemdragende struiken en planten;
- Er wordt aanbevolen om de nieuwbouw geschikt te maken voor vleermuizen door het aanbrengen van vleermuiskasten of 2 cm bij 5 cm brede open stootvoegen op minimaal 2,5 meter hoogte op verschillende windrichtingen (niet boven ramen en deuren) of een houten wand met een kierende plank;
- Ook kan worden gedacht aan het geschikt maken van de nieuwbouw voor huismussen en gierzwaluwen door het aanbrengen van speciale neststenen in de muur (minimaal 3 meter hoog) of onder de dakrand.

BIJLAGE 1 LITERATUURLIJST

Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters & J.C. Buys (redactie), 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Natuur in Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (redactie), 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal Historisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

De Wild, W.W., F.L.A. Brekelmans, W.A.M. van Emmerik & J.L. Spier, 2016. Atlas van Amfibieën en Reptielen. RAVON Utrecht.

Limpens, H., K. Mosterd en W. Bongers, 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Websites:

<https://webkaart.provincie-utrecht.nl/viewer/app/Webkaart>

www.ravon.nl

www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek2.aspx

www.verspreidingsatlas.nl/amfibieen

www.verspreidingsatlas.nl/planten

www.verspreidingsatlas.nl/reptielen

www.verspreidingsatlas.nl/zoogdieren

www.vleermuis.net

www.vogelatlas.nl